Sub. Code: 119

Roll No. ____________

Please check that this question paper contains 18 Questions and has 08 Printed pages.

D.A.V. INSTITUTIONS, CHHATTISGARH

SAMPLE QUESTION PAPER-2023-24

CLASS X

SUBJECT-SANSKRIT

Time Allowed: 3 Hours Maximum Marks: 80

निर्देशः- 1- प्रश्नपत्रे चत्वार खण्डाः सन्ति।

खण्ड: क अपठित अवबोधनम्. 10 अङ्का:

खण्ड: ख- रचनात्मक कार्यम. 15 अङ्का:

खण्ड:ग-अनुप्रयुक्त व्याकरणम्. 25 अङ्का:

खण्ड: - पठित अवबोधनम् 30 अङ्का:

2. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्या:-

3. प्रश्नानाम् उत्तराणि खण्डानुसारं क्रमेणैव लेखनीयानि।

4. प्रश्नसंख्या अवश्यं लेखनीयानि।

5. सर्वेषां प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृतेन एव लेखनीयानि।

6. प्रश्नानां निर्देशाः ध्यानेन अवश्यं पठनीयाः

खण्डः क -(अपठित अवबोधनम्) 10 अङ्काः

प्रश्न 1. अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उतराणि लिखत ।

विष्णुवर्धनस्य राजसभायां महाकविः भारविः राजकविः आसीत्। भारविः बाल्यकाले महता परिश्रमेण विद्याम् अर्जितवान्। तस्य विलक्षणा प्रतिभा काव्यरचनायामपि प्रवृत्ता । तस्य कीर्तिलता अल्पेनैव कालेन चतुर्दिक्षु प्रसारत्। भारवेः पिता पुत्रस्य काव्य यशसा मनसि अत्यन्तं प्रसन्नः संतुष्टश्चासीत्। तथापि सः वचसा भारविं कदापि न प्राशंसत्। प्रत्युत सः एकदा तस्य पाण्डित्यस्य आलोचनाम् अकरोत्। सचिंतया रात्रौ निद्रां न लब्धवान्। गृहे इतस्ततः पर्यटन् सः रात्रौ पितुः प्रकोष्ठात् बहिरेव किञ्चित्कालं स्थितः । तदा स्वविषये मातापित्रोः वार्तालापम् अश्रृणोत् अस्माकं पुत्रः महाकविः महापण्डितश्च । भारवेः यशः निरन्तरं वर्धते। सः समाजे अस्माकमपि गौरवं स्थापयति किन्तु स इतोऽपि अधिक कवित्वं कीर्तिं चार्जयेत् इति विचार्य सभायामद्य मया तिरस्कृता इति ।

प्रश्नाः

I. एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) 1x2=2

(i) कस्य राजसभायां भारविः राजकविः आसीत् ?

(ii) भारविः बाल्यकाले केन विद्यां अर्जितवान् ?

(iii) अस्माकं पुत्र महाकविः कः ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)। 2x2=4

(i) भारविः स्वविषये मातापित्रोः किं वार्तालापम् अशृणोत् ?

(ii) भारवेः पिता कथं प्रसन्नः सन्तुष्टश्चासीत् ?

(iii) तस्य प्रवृत्ता किम् ?

III. अस्य अनुच्छेदस्य कृते समुचितं शीर्षकं लिखत । 1

IV. यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवलंप्रश्नत्रयम्) 1x3=3

(i) 'महता परिश्रमेण' अनयोः विशेष्यपदं किम् अस्ति ?

(क) महता (ख) परिश्रमेण ग) भारवि: घ) राजकवि:

(ii) 'सः चिंतया रात्रौ निद्रां न लब्धवान्' अत्र 'सः' इति सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम्?

क) विष्णुवर्धन: ख)भारवि: ग) पिता। घ) रात्रौ

(iii) 'अर्जितवान्' इति क्रिया पदस्य कर्तृपदं किम् अस्ति ?

(क) विष्णुवर्धनः (ख) भारविः (ग) कोऽपिजन: (घ) पिता

(iv) 'यशम्' इति पदस्य कृते गद्यांशे किं पदं प्रयुक्तम् ?

(क) अद्य (ख) कीर्तिम् ग) तदा (घ) कदा

खण्ड: ख-रचनात्मक कार्यम् 15अङ्का:

प्रश्न 2. भवत्याः नाम दिव्यालक्ष्मी वर्तते । भवती प्रधानमन्त्रिणा उद्घोषितं 'बेटी बचाओ, बेटी पढ़ाओ विषयमुपरि एकं स्वलेखं प्रकाशयितुम् इच्छति, अतः देशस्य प्रतिष्ठितपत्रिकायाः सम्पादिकां प्रति स्वलेखेन सह मञ्जूषायाः सहायतया पत्रं लिखतु भवती ।

18/10 गोविन्द विहार:
(I)-------------
दिनाङ्कः-----------
सेवायाम्
(ii) '--------वामा' साप्ताहिकम् व. शा. ज. मार्गः नवदिल्ली।
विषय: विषयः-'बेटी बचाओ, बेटी पढ़ाओ' विषये लिखितं स्वलेखं प्रकाशनार्थं पत्रम्।
महोदये !

सविनयं निवेदनम् अस्ति यत् सम्मानीय प्रधानमन्त्रिणा श्रीमोदी (iii)...........'सञ्चालितम् अभियानं 'बेटी बचाओ, बेटी पढ़ाओ' कन्यायां संरक्षार्थं सम्पूर्णे (iv).............. प्रचलितः। इदम् अभियानं देशाय अति लाभकरं वर्तते। अनेन देशे (v) ------'संख्यासु वृद्धिः अभवत्। मया अस्मिन् (vi) .... एक: लेख: लिखितोऽस्ति। अतः एकेन पत्रेण सह तं (vii)----- --प्रकाशनार्थं भवतीनां सेवायां प्रेषायामि। कृपया स्वप्रतिष्ठित पत्रिकायाम् इमं लेखं प्रकाशित्य माम् अनुगृह्णातु (viii)------------- आशास्ति । यत् अनेन लेखेन नारीं प्रति (ix) ------------जनेषु आगमिष्यति । सधन्यवादम् । -

(X)-------------विश्वासुः
दिव्यालक्षमी

मंजूषा –

(अभियाने, महाभागेन, देशे, सम्पादिका, महोदये , कन्यानाम् , भवत्याः, भवती, लेखम्,, जागरूकता,चण्डीगढम्।")

प्रश्न 3. अधोदत्तं चित्रं दृष्ट्वा प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्च वाक्यानि लिखत- 5

मञ्जूषा-

(विकसितानि, त्रयः, बालाः विशालवृक्षौ,क्रीडन्ति,हरीतिमा, षुष्पाणि,षादकन्दुकेन,दोलतः,दोलायाम् रचयति ,चित्रम् ,द्वौ, उद्याने)

अथवा

जलम् एव जीवनम्" इति विषयम् अधिकृत्य मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पंच वाक्यानि संस्कृतेन लिखत:-

मंजूषा -

(अस्माकम्, जलम् जीवनस्य, अन्नानि, फलानि, स्नानाय, महत्त्वपूर्णम्, क्षेत्राणां सिञ्चनम्, विना, आधारः)

प्रश्न 4-. मञ्जूषातः पदानि चित्वा अधोलिखितां कथां पूरयत-

एकदा एक राजा धनपूर्ण(I)---------सेवकाय दत्त्वा अवदत् गच्छ. एतद् धनम् साधुषु (ii)------- आगच्छ सेवकः सर्वत्र अभ्रमत् बहून् साधून् मिलित्वा धनं दातुं प्रयत्नम् अकरोत् परन्तु कोऽपि साधुः तस्मिन् रुचि न (ii)----------।सेवकः(iv)------अन्ये जनाः एकत्रिताः अभवन् । ते सर्वे सेवकं धनं दातुं (v)-------- सेवकः अवदत् एतद् धनं साधुषु एवं वितरितुम् इच्छति (vii)-------------राजा। यदि केभ्यश्चित् अन्येभ्यः ददामि तर्हिं राजा(vii)_--------- भविष्यति इति (viii)------- सः स्यूतं राज्ञः समीपे आनयत् अवदत च-राजन! ये साधवः ते धनं नेच्छन्ति , ये धनम् इच्छन्ति ते (ix) -----------न सन्ति। इदानों कः आदेश ? राजा तेन धनेन साधुभ्य:(x) -------- व्यवस्थाम् अकारयत्।

मञ्जूषाः -

(वितीर्य, परितः, अस्माकम्, आश्रमाणां, स्यूतं, प्रदर्शितवान्, प्रार्थितवन्तः, अन्ततः क्रुद्धः साधवः)

अथवा

(16) सुखदा- सखि, किं जानासि अद्य कः उत्सवः अस्ति ?

नम्रता - ---------------------------------(1) ।

सुखदा -अद्य वयं कीदृशानिवस्त्राणिधारयिष्याम?:।

नम्रता-अद्य---------------------------------(2)

सुखदा-त्वं पात्रा सह विपणिं किमर्थं गच्छासि?

नम्रता-अहं------------------------------(-3)।

नम्रता- त्वं मिष्टान्नं क्रीत्वा किं करिष्यसि?

सुखदा---------------------------------(4) ।

नम्रता- किं मित्रेभ्यः किञ्चित् न दास्यसि ?

सुखदा-----------------------------(5)।

मञ्जूषा-

क) अद्य वयं नवीनानि वस्त्राणि धारयिष्यामः:।

ख) अद्य दीपावली उत्सव: अस्ति।

ग) वयं मित्रेभ्यः: मिष्ठान्नानि वस्त्राणि च दास्याम:।

घ) मिष्ठान्नानि क्रीत्वा परिवाराय बान्धवेभ्यःवितरिष्यामः।

ड) अहं पित्रा सह विपणि क्रीडनकानि मिष्ठान्नानि क्रेतुं गच्छामि।

खण्डः ग(अनुप्रयुक्त व्याकरणम्) 25अड्काः

"अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (1×4=4)

(i) अपूर्वःतव **<u>कोषोऽयम्</u>** ।

(ii) प्रजहि **<u>हि+एनं</u>** ज्ञानविज्ञाननाशनम् ।

(iii) कश्चिद् **<u>उद्दण्डः</u>** बालकः उवाच ।

(iv) **<u>सत्+जनः</u>** सदैव अनुकरणीयः ।

(v) कथमिव पश्येयं **<u>चक्षुः+हीनः</u>** ।

6. अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (1x4=4)

(i) हिमाद्रिःतुङ्गश्रृङ्गैः सुशोभिता **<u>सूर्योदयभूमिः</u>** इयम्।

(क) सूर्यस्य भूमिः (ख) सूर्योदयस्य भूमिः

(ग) सूर्योदयेन भूमिः (घ) सूर्योदयः भूमिः

(ii) वानराणां **<u>यूथपः</u>** सर्वान् वानरान् अवदत् ।

(क) यूथस्य पतिः (ख) यूयं पिवति इति

(ग) यूयं पाति इति (घ) यूथस्य प

(iii) सर्वेषामपि महत्त्वं विद्यते **<u>समयम् अनतिक्रम्य</u>** ।

(क) समयम् यथा (ख) यथासमयम्

(ग) समयानुसारम् (घ) यथासमयः

(iv) सः **<u>सकरुणम्</u>** उच्चैः अक्रन्दत् ।

(क) करुणया सह (ख) सह करुणम्

(ग) करुणा सह (घ) सा करुणा

(v) ततः प्रविशतः **व्यासनारदौ।**

(क) व्यासः नारदः (ख) व्यासौ नारदी च

(ग) व्यासः नारदौ च घ) व्यासः च नारदःच

7. अधोलिखितवाक्येषु रेखांकितपदानां प्रकृति-प्रत्ययो संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (1×4=4)

(i) **विपुला** च अत्र वनसम्पदा ।

(क) विपुलः + टाप् (ख) विपुल +टाप्

(ग) विपुल + डीप् (घ) विपुल + इक्

(ii) **श्रीमान् + डीप्** वन्दिता कक्षायां पाठयति ।।

(क) श्रीमती (ख) श्रीमति

(ग) श्रीमत (घ) श्रीमन्ती

(iii) कर्तव्यपालने कदापि **प्रमादी** मा भव ।

(क) प्रमादः + क्त (ख) प्रमाद + डीप्

(ग) प्रमादा टाप् (घ) प्रमादः + क्तवतु

(iv) इयम् एका **पौराणिकी** कथा अस्ति।

क) पुराण + ठक् (ख) पौराणिक + ङीप्

(ग) पुराण + डीप् (घ) पुराण + टाप्

(v) **बालिका** विद्यालयं गच्छति ।

(क) बालिका + टाप् (ख) बालक + टाप्

(ग) बालकः + टाप् (घ) बालकः + डीप्

8. वाच्यानुसारं कोष्टकेषु प्रदत्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयत- (केवलं प्रश्नत्रयम्) ।

(i)-------------- पाषाणखण्डेषु रत्नसंज्ञा विधीयते

(ii) सर्वैः--------------- श्रूयते।

(iii) शिष्यैः गुरुः-------------।

(iv) अश्वाः किमर्थम् इतस्ततः------------?

मञ्जूषा-

(मूढैः, कथा, नम्यते अधावन्)

9. भवतः विद्यालये संस्कृतश्लोकोच्चारण-प्रतियोगिता अस्ति। तत्र कः कार्यक्रमः कतिवादने च भविष्यति इति कोष्ठके दत्तं समयं संस्कृतेन रिक्तस्थानेषु लिखत- (केवलं प्रश्नत्रयम्)। 1x3=3

(i) प्रातः (10:15)---------- दीपप्रज्ज्वलनं सरस्वतीवन्दना च ।

(ii) प्रातः (10:30)---------- श्लोकप्रतियोगितायाः उद्घाटनम् ।

(iii) (12:45) निर्णयस्य घोषणा।

(iv) (1:00)-----------पुरस्कारवितरणं धन्यवादज्ञापनम् च।

10. मञ्जूषातः अव्ययपदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) 1x4=4

(i) ----------------अहम् बहिः अगच्छम् तावत् वर्षा आरभत ।

(ii) कोलाहलं--------------- कुरुत।

(iii) यूयं----------------- आगच्छत?

(iv)--------------- पठनाय उपविश।

(v) अहम्------------- श्रावयामि।

मञ्जूषा-

(कदा, यावत, मा, अधुना, अपि)

प्रश्न11- प्रदत्तविकल्पेभ्य उचित पदं चित्वा रेखांकितपदानि संशोध्य लिखत- (केवल प्रश्नत्रयम्) 3

i)- त्वं नर्तनात् अन्यत् किम् अपरं **<u>जानाति</u>**?

क)जानासि ख)-जानामि ग)जानातु घ) जानीय

ii)-राजा वैद्यान आहूय **<u>पृच्छतु।</u>**

क)- अपृच्छन् ख)- अपृच्छम् ग)-अपृच्छत् घ)- अपृच्छ

iii) **<u>याचकः</u>** शरीरस्य अंगानि अपि याचन्ते ।

क)-पाचक ख)- याचकेन ग)- याचक घ)-याचका:

iv) - किम् **<u>उक्तवान</u>** भवती?

क)- उक्तवती ख)- उक्तवत्यः ग)- उक्तवन्तः घ)- उक्तायत्

खण्ड घ पठित अवबोधनम् 30 अङ्काः

12 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपुस्तिकायां लिखत-

अय कदाचित् दानशालासु विचरन् स राजा बहुधनलाभेन सन्तुष्टानाम् अर्थिनां विरलसंख्यां विलोक्य अचिन्तयत्--"ममार्थिनस्तु धनलाभमात्रेण सन्तोषं भजन्ते। नूनं ते दानवीराः सौभाग्यशालिनः यान् याचकाः शरीरस्य अङ्गानि अपि याचन्ते। एवं राज्ञः स्वषुः गात्रेष्वपि निरासक्तिं विज्ञाय सकलं ब्रह्माण्डं व्याकुलं सञ्जातम्।" राज्ञि एवं विचारयति सति तस्य दानशीलता परीक्षितुं देवाधिपतिः शक्रः नेत्रहीनयाचकस्य रूपं धारयित्वा तत्पुरतः अवदत्-"हे राजन् भवतः दानवीरताम् आकर्ण्य आशान्वितः भवत्समीपम् आगतोऽस्मि देव! रवि-शशि-तारा-मण्डलभूषितं जगदेतत् कथमिव पश्येयं चक्षुर्हीनः।

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) राज्ञः निरासक्तिः केषु जातः ?

(ii) नेत्रहीनयाचकरूपे तत्र कः आगतः ?

(iii) दानशालासु कः विचरति

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) कीदृशाः पुरुषाः सौभाग्यशालिनः भवन्ति?

(ii) कदाचित् दानशालासु विचरन् स राजा किं विलोक्य अचिन्तयत्?

(iii) कः नेत्रहीनयाचकस्य रूपं धारयित्वा तत्पुरतः अवदत् ?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्))

(i) 'भजन्ते इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम् ?

(ii) 'इन्द्रः' इत्यस्य पदस्य कः पर्यायः अत्र गद्यांशे आगतः ?

(iii)'दानवीराः सौभाग्यशालिनः' अनयोः पदयोः विशेषणपदं किम्?

13. अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपुस्तिकायां लिखत-

आचारः प्रथमो धर्मः इत्येतद् विदुषां वचः ।
तस्माद् रक्षेत् सदाचारं प्राणेभ्योऽपि विशेषतः॥

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) 'आचारः प्रथमो धर्मः" इति केषां वचः?

(ii) तस्मात् कं रक्षेत्

(iii) कः प्रथमः धर्मः ?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) श्लोकेऽस्मिन् प्राणेभ्योः अपि विशेषतः कः वर्णितः अस्ति?

(ii) सदाचारः केभ्योऽपि विशेषतः ?

(iii) विदुषां वचः किं?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) 'प्रथमः' इति कस्य पदस्य विशेषणम् ?

(ii) 'ज्ञानिनां कृते श्लोके कःशब्दःप्रयुक्तः?

(iii) 'अधर्मः' इति पदस्य कः विपर्ययः अत्र प्रयुक्तः ?

14. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्तप्रश्नानाम् उत्तराणि उत्तरपुस्तिकायां लिखत-

राजहंस: - अये! किन्नु खलु सरस्तीरे विहरति मयि केनापि कर्कशैः 'का-का' शब्दैः वातावरणम् आकुलीक्रियते ?

राजहंसी-

भर्तः! काकात् अन्यत् को भवितुमर्हति । अस्य वर्णः अपि कृष्णः कर्म अपि कृष्णम् । मेध्यम् अमेध्यं सर्वमेव भक्षयति। कर्णकटुशब्दैः।

काकः-(प्रविश्य सक्रोधम्) किमुक्तवती भवती? यदि अहं कृष्णवर्णः तर्हि श्रीरामस्य वर्णः कीदृशः ? श्रीवासुदेवस्य वर्णः कीदृशः। मुग्धे अहं तु अतीव कर्तव्यपरायणः। प्रभाते 'का - का ध्वनिना सुप्तान् प्रबोधयामि कर्मसु च विनियोजयामि।

I. एकपदेन उत्तरत- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) राजहंसः कुत्र विहरति?

(ii) काकस्य वर्णः कीदृशः अस्ति?

(iii) सरस्तीरे कः विहरति?

II. पूर्णवाक्येन उत्तरत-- (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) कः अतीव कर्तव्यपरायणः वर्तते ?

(ii) केन कीदृशैः 'का-का' शब्दैः वातावरणम् आकुलीक्रियते ?

(iii) प्रभाते कः सुप्तान् प्रवोधयति कर्मसु च विनियोजयति?

III. निर्देशानुसारम् उत्तरत (केवलं प्रश्नद्वयम्)

(i) अस्मिन् अनुच्छेदे 'भ्रमति' इत्यस्य किं पर्यायपदं प्रयुक्तम् ?

(ii) 'श्वेतः' इति पदस्य कः विपर्ययः अत्र प्रयुक्तः ?

(iii) 'शब्दैः इति पदस्य कि विशेषणपदम् अत्र प्रयुक्तम् ?

15. रेखाङ्किकतपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कृत्वा वाक्यानि पुनः लिखत- (केवलं पञ्चप्रश्नाः)

(i) राज्ञः **<u>दानशीलतां</u>** श्रुत्वा जनाः तत्र आयान्ति स्म।

(ii) **<u>गुरुपु</u>** अवधीरणा एव विषम्

(iii) भीमः एकाकी एव **<u>द्रोणपुत्राय</u>** अलम् ।

(iv) चतुर्दश मन्वन्तराणां **<u>समूहः</u>** कल्पः ।

(v) एकस्मिन् वर्षे **<u>चतुर्विंशतिः</u>** पक्षाः।

(vi) मयूरस्य नृत्यं **<u>प्रकृतेः</u>** अराधना।

16.अधोलिखितयोः श्लोकयोः अन्वयम् उचितैः पदैः पूरयित्वा पुनर्लिखत-

I. पिता यच्छति पुत्राय वाल्ये विद्याधनं महत्।
पिताऽस्य किं तपस्तेपे इत्युक्तिस्तत्कृतज्ञता ॥

अन्वयः - पिता (i) -----------बाल्ये महत् (ii)-------------यच्छति ।अस्य पिता किं(iiii)--------तेपे इति (iv)------- तत्कृतज्ञता ।

मञ्जूषा –

(उक्तिः, विद्याधनम्, पुत्राय, तपः)

II. अधुना रमणीया हि सृष्टिरेषा जगत्पतेः ।
जीवाः सर्वेऽत्र मोदन्तां भावयन्तः परस्परम्

अन्वयः जगत्पतेः एषा (I)-----------हि अधुना (ii)------------। सर्वे(iii)------------ परस्परम् (iv)-------- मोदन्ताम् ।

मञ्जूषा-

(जीवाः, सृष्टि, भावयन्तः, रमणीया)

अथवा

मञ्जूषायाःसाहाय्येन श्लोकस्य भावार्ये रिक्तत्यानानि पूरयित्वा पुनः लिखत-

दास्यामिति प्रतिज्ञाय योऽन्यथा कुरुते मनः ।
कार्पण्यानिश्चितमतेः कः स्यात् पापतरस्तथा ॥

भावार्थ:- शिवनाम् नृपः विषण्णान् अमात्यान् वदति - अस्मिन् जगति यः जनः (i) ----------इति प्रतिज्ञां कृत्वा कार्पण्यात् अनिश्चितमतया (ii) ----------मनः करोति ततः (iii)----------- कश्चिदपि (iv) ---------भवितुं न शक्नोति ।

मञ्जूषा-

(जनः पापतरः दास्यामि, अन्यथा)

17. रेखाङ्किकतपदानां प्रसंगानुसारं शुद्धम् अर्थं चित्वा लिखत (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)– 4

(i) अलम् अलं **<u>मिथ</u>** कलहेन।

(क) परस्परम् (ख) ईदृशम्

(ग) मिथक (घ) व्यर्थम्

(ii) **<u>भीमसेनः</u>** अतीव खादति स्म ।

(क) अर्जुनः (ख) धर्मराजः

(ग) भीमः (घ) व्याघ्रः

(iii) स विवेक इति **<u>ईरितः</u>** ।

(क) दृष्टः (ख) कथितः

(ग) श्रुतः (घ)इच्छितः

(iv) **<u>विद्धि</u>** एनं हि वैरिणम् ॥

(क) जानीहि (ख) अर्पय

(ग) पश्य (घ) कुरु

(v) मेषः **<u>महानसं</u>** प्रविश्य यत् पश्यति तद् भक्षयति ।

(क) देवशालाम् (ख) पाकशालाम्

(ग) मन्दिरम् (घ) हयशालाम्

18.मञ्जूषायाः सहायतया कथापूर्तिं कुरूत- 4

कस्मिंश्चित् नगरे चन्द्रः नामकः एकः (i)------------------------ अवसत् । तस्य पुत्राः (ii) -------------- प्रतिदिनं वानरसमूहं विविधैः (iii)------------------ पुष्टं कुर्वन्ति स्म । तत्रैव राजगहे (iv) **------**मेषयूथमपि आसीत् । तेषांमध्ये एकः मेषः. (v) -------------------लोलुपतावशात् दिवारात्रं महानसं प्रविश्य तत्र यद् (vi) -------------पश्यति तदएव खादति।ततः पाचकः यत्किञ्चित् काष्ठं मृण्मय-कास्य(vii)----------- वा पश्यन्ति, तेन एव शीघ्रं ताडयन्ति मेषस्य (viii)------------च कलह दृष्ट्वा बुद्धिमान् वानरयूथपतिः अचिन्तयत्- “एतेषा कहलः (ix) -----------हिताय नास्ति ।” एवं चिन्तयित्वा सः सर्वान् (x) ------------आहूय एकान्ते अवदत्।

मञ्जूषा

(भोज्यपदार्थैः, वस्तु, भूपतिः, वानरान्, जिह्वायाः, वानराणाम्, वानरक्रीडारताः, सूपकारणाम्, बालवाहनयोग्यम्, ताम्रपात्रम्)